

แนวทางการเสริมสร้างพลังชุมชนในการบริหารจัดการกองทุน
พัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น
GUIDELINES FOR COMMUNITY EMPOWERMENT IN MANAGE MENT
OF THE NAM PHONG POWER PLANT DEVELOPMENT FUND,
KHON KAEN PROVINCE

ศาสตราจารย์,
กนกพร รัตนสุธีระกุล² และ ชูพักตร์ สุทธิสา³
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2,3}
Sakhorn Urairoch¹,
Kanokporn Rattanasuteerakul² and Choopug Suttisa³
Mahasarakham University, Thailand^{1,2,3}
Corresponding Author, Email: sakhorn.ur@egat.co.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าน้ำพอง และแนวทางการเสริมสร้างพลังชุมชน ในการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้า น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ในพื้นที่รัศมี 3 กิโลเมตร รอบโรงไฟฟ้า โดยการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้วยวิธีการรวบรวม ตรวจสอบ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการจัดทำกระบวนการเสริมพลังชุมชนและสร้างการมีส่วนร่วมในกลุ่มเป้าหมาย ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าน้ำพอง แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรก เกิดจากการจัดตั้งกองทุนพัฒนาไฟฟ้าที่ไม่มีข้อกำหนดรองรับ และการตั้งคณะกรรมการกองทุนพัฒนาไฟฟ้าขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และระยะปลาย

* ได้รับบทความ: 17 มีนาคม 2564; แก้ไขบทความ: 27 มิถุนายน 2564; ตอปรับตีพิมพ์: 29 มิถุนายน 2564

Received: 17 March 2021; Revised: June 27, 2021; Accepted: June 29, 2021

เกิดจากปัญหาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรอบโรงไฟฟ้าขาดการมีส่วนร่วมและขาดระบบข้อมูล ปัญหาจากการบริหารจัดการกองทุน และปัญหาจากการดำเนินงานกองทุน แนวทางการเสริมสร้างพลังชุมชนเพื่อบริหารจัดการกองทุน ประกอบด้วย 3 แนวทาง คือ 1) ภายในองค์กร ประกอบด้วย 1.1) การปรับรูปแบบการบริหารงานความรับผิดชอบต่อสังคมด้านกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ด้วยการใช้กระบวนการสร้างการมีส่วน การสนับสนุนการให้ความรู้และกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายได้ลงมือทำเอง และการการทำงานที่คำนึงถึงความ ยั่งยืน โดยพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป ตลอดจนมีแผนการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง 1.2) ส่งเสริมการบริหารจัดการกองทุนไฟฟ้าให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า 2) ภายในตัวบุคคลและชุมชน ประกอบด้วย การเสริมสร้างพลังชุมชนระดับบุคคลด้วยการเพิ่มทักษะการ เป็นผู้นำและการสร้างสำนึกร่วมต่อส่วนรวม และระดับชุมชนด้วยการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน และการกำหนดกลยุทธ์เพื่อตอบโจทย์ความต้องการของพื้นที่ และ 3) แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วยการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนในทุกขั้นตอน เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การเสริมสร้างพลังชุมชน; กองทุนพัฒนาไฟฟ้า; ความรับผิดชอบต่อสังคม

Abstract

The purposes of this study were to community empowerment in management of the Nam Phong Power Plant Development Fund Khon Kaen Province. Determine an area within a 3-kilometer radius around the power plant. The research method is participatory action research by collecting, reviewing, and analyzing documentary data, participatory observation, in-depth Interview, focus group, and the establishment of community empowerment and participation processes in target group. The results of the research revealed that the problems and obstacles of the establishment of the Nam Phong Power Plant Development Fund are divided into 2 phases. The first phase was due to the establishment of a power development fund without legal provisions and the establishment of a power development fund committee, lack of public participation. The late phase was caused by problems from stakeholders around the power plant, lack of participation and lack of information systems, problems from fund management, and problems from fund operations. The guidelines for community empowerment in management of the Nam Phong Power Plant Development Fund consists of a three approach. 1) Organizational level: The social responsibility management model for the Power

Development Fund by adopting the participation process, encouraging education and encouraging target groups to do it themselves, and working with sustainability in mind through Develop economy, society, community and environment at the same time. 1.2) Promote the management of the Power Fund in accordance with the intent of the Power Development Fund. 2) Within individuals and communities, it consists in empowering individual communities, including enhancing leadership skills and creating a sense of community. The community level consists of building a learning community, setting common goals and setting strategies to meet the needs of the area. 3) Guidelines for sustainable development by fostering participation in fund management at every stage in order to drive sustainable development of the economy, society and the environment in the community.

Keywords: Community Empowerment; Power Development Fund; CSR

บทนำ

จากสถานการณ์การต่อต้านโครงการพัฒนาโรงไฟฟ้าที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 ทำให้กระทรวงพลังงานเล็งเห็นถึงความสำคัญของการสร้างความเข้าใจและแนวทางการอยู่ร่วมกันระหว่างโรงไฟฟ้ากับชุมชนรอบโรงไฟฟ้า ได้มีมติของคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพช.) ให้จัดตั้ง “กองทุนพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า” เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2550 และคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2550 โดยกองทุนพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้านี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดหาเงินทุนเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า และมีเจตนารมณ์ในการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง (การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, 2553)

ต่อมาเมื่อ “พระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ.2550” มีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2550 ให้มีการจัดตั้ง “กองทุนพัฒนาไฟฟ้า” สำหรับผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการผลิตไฟฟ้า ตั้งแต่ 1 เมกกะวัตต์ ขึ้นไป ต้องส่งเงินเข้ากองทุนพัฒนาไฟฟ้าตามอัตราชนิดของเชื้อเพลิง นอกจากนั้น ช่วงระหว่างก่อสร้างโรงไฟฟ้าผู้ประกอบการต้องจ่ายเงินเข้ากองทุนพัฒนาไฟฟ้า ในอัตรา 50,000 บาท/เมกกะวัตต์/ปี โดยเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานว่าด้วยกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เพื่อการพัฒนาหรือฟื้นฟูท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของโรงไฟฟ้า พ.ศ.2553 (ระเบียบคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานว่าด้วยกองทุนพัฒนาไฟฟ้า พ.ศ. 2553, 2553)

โรงไฟฟ้าน้ำพอง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลกุดน้ำใส อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ในพื้นที่รัศมี 3 กิโลเมตรรอบโรงไฟฟ้าประกอบด้วย ตำบลกุดน้ำใส ตำบลม่วงหวาน อำเภอน้ำพอง และตำบลโคกสูง อำเภอบุรบือ จังหวัดขอนแก่น ครอบคลุมหมู่บ้านจำนวน 37 หมู่บ้าน เป็นโรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วมซึ่งมีกำลังผลิตมากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิง ผลิตไฟฟ้าได้ปีละประมาณ 4,660 ล้านหน่วย ซึ่งต้องนำเงินเข้ากองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าน้ำพองปีละประมาณ 40 ล้านบาท จัดอยู่ในโรงไฟฟ้าที่ต้องจัดตั้งกองทุนประเภท ข ซึ่งผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากกองทุน คือ ประชาชน หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จากขอบเขตของโรงไฟฟ้าน้ำพองที่ตั้งอยู่ในรัศมี 3 กิโลเมตร ปริมาณการผลิตไม่เกิน 5,000 ล้านหน่วย/ปี จำนวนเงินที่จะได้รับ 1 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 50 ล้านบาท โดยมีคณะกรรมการการพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า (คพรฟ.) จะเป็นผู้บริหารกองทุน (สำนักนโยบายและแผนพลังงาน, 2554)

การดำเนินงานกองทุนพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าน้ำพองที่ผ่านมา ประสบปัญหาในด้านการบริหารจัดการกองทุนฯ ทั้งในด้านการมีส่วนร่วมการเลือกคณะกรรมการ จากภาคประชาชน ด้านการบริหารจัดการมีการใช้จ่ายเงินไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ และด้านความรู้ความเข้าใจต่อกองทุนพบว่าคณะกรรมการกองทุนขาดความรู้ความเข้าใจต่อการบริหารกองทุนฯ (ณรงค์ ไตรกิจวัฒนกุล, 2554) ส่งผลให้โครงการไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง ลักษณะการดำเนินโครงการจะเป็นไปในแนวทางด้านสาธารณูปโภคมากกว่าโครงการด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต จากปรากฏการณ์ดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารจัดการกองทุนฯ ได้เกิดข้อขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของกองทุนเดิมที่ได้ตั้งเจตจำนงเอาไว้ที่สำคัญ ในประเด็นของความต้องการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า เพื่อให้ชุมชนและประชาชนได้รับการดูแลและพัฒนารวมไปถึงเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนและการอยู่ร่วมกันอย่างผาสุกระหว่างโรงไฟฟ้ากับชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการเสริมสร้างพลังชุมชนในการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาไฟฟ้า โรงไฟฟ้าน้ำพอง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ผ่านกิจกรรมแผนงานชุมชนสัมพันธ์ของโรงไฟฟ้าน้ำพอง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าน้ำพอง
2. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างพลังชุมชนในการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าน้ำพอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) (วรรณดี สุทธิธารกร, 2556) มีวิธีการดังนี้

1. การศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษาเอกสารทั้งของราชการ และเอกสารวิชาการทั่วไป ซึ่งประกอบไปด้วย รายงานการดำเนินงาน แผ่นพับ หนังสือ ตำรา บทความทางวิชาการ และรายงานจากหน่วยงานราชการและเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและเสริมพลังอำนาจของชุมชนในการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาไฟฟ้า โรงไฟฟ้าน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

2. การศึกษาเชิงพื้นที่ (Area Study) เป็นการจัดทำกระบวนการเสริมพลังชุมชนและสร้างการมีส่วนร่วม ผ่านกิจกรรมการรับฟังความคิดเห็น

3. การคัดเลือกพื้นที่และกลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลหลัก

3.1 พื้นที่ชุมชนรอบโรงไฟฟ้าในรัศมี 3 กิโลเมตร ประกอบด้วย ตำบลลูกต่นน้ำใส ตำบลม่วงหวาน อำเภอโนนสูง และตำบลโคกสูง อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น

3.2 ประชากรในพื้นที่ชุมชนรอบโรงไฟฟ้าในรัศมี 3 กิโลเมตร ประกอบไปด้วย 37 ชุมชน และในจำนวนประชากรจาก 37 ชุมชนนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งสิ้นจำนวน 43 คน โดยใช้วิธีคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายดังนี้

1) กลุ่มผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากจำนวน 37 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 คน รวมจำนวน 37 คน

2) กลุ่มตัวแทนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ใช้วิธีการสุ่มแบบสะดวก (Convenience Sampling) ประกอบไปด้วย คณะกรรมการกองทุนภาคประชาชน จำนวน 2 คน คณะกรรมการภาครัฐ จำนวน 2 คน คณะกรรมการโรงไฟฟ้าน้ำพอง จำนวน 1 คน และเจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าน้ำพอง จำนวน 1 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Content Analysis) ที่นำมาสรุปสังเคราะห์และวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี เพื่อนำมาสู่การแสดงแนวทางหรือรูปแบบในการเสริมพลังอำนาจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการกองทุนไฟฟ้า อำเภอโนนสูง จังหวัดขอนแก่น

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview form)

5.2 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion form)

5.3 แบบบันทึกการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participated observation form)

5.4 การบันทึกเทป การจดบันทึก และการถ่ายภาพ

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 สภาพปัญหาของการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าน้ำพอง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) และสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายสามารถสรุปประเด็นปัญหาได้เป็น 2 ระยะ ดังนี้

1. ระยะแรก (ปี พ.ศ. 2550 - 2555) เป็นปัญหาที่เกิดจากการจัดตั้งกองทุนพัฒนาไฟฟ้า และการแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนพัฒนาไฟฟ้า สรุปสถานการณ์ปัญหาได้ดังนี้

1.1 กองทุนพัฒนาไฟฟ้าจัดตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี แต่ยังไม่มีความหมายรองรับในการจัดตั้งทำให้ขาดการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

1.2 กองทุนพัฒนาไฟฟ้าเป็นเรื่องใหม่ ชุมชนจำนวนมากยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

1.3 การบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เกิดปัญหาคือ 1) ขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอย่างแท้จริง เนื่องจากได้มีการแต่งตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเข้ามาเป็นคณะกรรมการภาคประชาชน 2) คณะกรรมการส่วนใหญ่ขาดความรู้การบริหารจัดการกองทุน ขาดการวางแผนที่มีเป้าหมายร่วมกัน ทำให้ไม่สามารถดำเนินการให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของกองทุน 3) ขาดการประชาสัมพันธ์ การประสานงานด้านการฝึกอบรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการเขียนเสนอโครงการให้กับชุมชน ทำให้ชุมชนเสียโอกาสในการเสนอโครงการ 4) ผู้แทนโรงไฟฟ้ามีบทบาทเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือเลขานุการ มีส่วนร่วมน้อยในการกำหนดแนวทางในการดำเนินงานกองทุน ไม่มีสิทธิในการสนับสนุนอนุมัติโครงการของชุมชน ขาดการบูรณาการการขับเคลื่อนงานร่วมกับโรงไฟฟ้าน้ำพองในพันธกิจที่เกี่ยวข้อง ทำให้เสียโอกาสในการใช้งบประมาณกองทุนเพื่อการพัฒนาและฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่น

2. ระยะปลาย (ปี พ.ศ. 2556 - ปัจจุบัน)

2.1 ปัญหาจากผู้ที่ได้รับประโยชน์ในพื้นที่ ประกอบด้วย ประชาชน หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ความรับผิดชอบของกองทุน โดยประเด็นปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นสรุปได้ดังนี้

(1) ในกระบวนการได้มาซึ่งโครงการแม้จะมีการประชาคมแล้วแต่ก็ยังพบว่าโครงการที่ได้รับอนุมัติมักเกิดจากความคิดเห็นของผู้นำชุมชนเพียงไม่กี่คน ชุมชนมีส่วนร่วมเพียงการสนับสนุนความเห็นของผู้นำชุมชนเท่านั้น ไม่ได้มีส่วนร่วมตามหลักปฏิบัติของการมีส่วนร่วมแต่อย่างใด อันไม่เป็นไปตามตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้งกองทุนแต่อย่างใด

(2) ขาดระบบข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนาชุมชน โครงการพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าส่วนใหญ่เป็นโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งเป็นโครงการที่ไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน และเป็นโครงการไม่ได้มุ่งเพื่อการพัฒนาและฟื้นฟูชุมชน ขาดข้อมูลของชุมชนที่นำมาสู่การวางแผน การเขียนโครงการ ทำให้เกิดประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการได้น้อย และขาดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหา

(3) เกิดความขัดแย้งภายในชุมชน ไม่ไว้วางใจผู้นำกลุ่มในการบริหารจัดการโครงการที่ได้รับอนุมัติ

2.2 ปัญหาจากการบริหารจัดการกองทุน

(1) ปัญหาของการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชนของโรงไฟฟ้าน้ำพอง

ก. บุคลากรของหน่วยงานประชาสัมพันธ์และชุมชนสัมพันธ์มีจำนวนน้อย และมีการกิจรับผิดชอบหลายด้าน รวมถึงมีกิจกรรมนอกแผนงานที่ต้องดำเนินการเร่งด่วน เกิดภาระงานที่ล้นมือ ทำให้กระบวนการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของโรงไฟฟ้าน้ำพองที่มีต่อการบริหารจัดการกองทุนไม่สามารถดำเนินการสนับสนุนได้เต็มรูปแบบ ทำให้งานสัมฤทธิ์ผลน้อย

ข. การดำเนินโครงการกิจกรรมมีความซ้ำซ้อนทั้งส่วนของภาครัฐและเอกชน อีกทั้งเครือข่ายชุมชนร่วมเป็นคณะกรรมการหลายโครงการ กลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มคนเดียวกันและซ้ำซ้อนกันในหลายโครงการ ส่งผลให้กิจกรรมที่จัดขึ้นบ่อยครั้ง แต่ไม่เป็นกิจกรรมที่ยั่งยืน ก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน อีกทั้งยังเป็นภาระของชาวบ้านมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น

(2) ปัญหาจากชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า

ก. ชุมชนเกิดความขัดแย้งภายในเกรงจะไม่ได้รับผลประโยชน์จากโครงการที่ไม่ครอบคลุมทุกกลุ่ม ขาดการจัดลำดับความสำคัญของโครงการ และเป็นโครงการที่มุ่งสร้างผลประโยชน์ส่วนบุคคลมากกว่าส่วนรวม

ข. ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนงานและแผนโครงการต่าง ๆ ไม่มีการวางแผนการดำเนินกิจกรรม โดยส่วนมากจึงเป็นกิจกรรมโครงการที่จัดทำข้อเสนอขึ้นเฉพาะหน้าเพื่อต้องการขอรับการสนับสนุนทุนเท่านั้น

2.3 ปัญหาจากการดำเนินงานกองทุน

(1) การเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบต่าง ๆ ของกองทุนที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างคณะกรรมการบริหารกองทุนกับชาวบ้าน เนื่องจากชาวบ้านมีความคาดหวังที่จะได้รับการอนุมัติโครงการแต่เมื่อกฎระเบียบโดยเฉพาะในส่วนของการเบิกจ่ายทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ นอกจากนี้ยังสร้างความสับสนให้เกิดขึ้นในกระบวนการบริหารจัดการกองทุน

(2) ขาดการเผยแพร่ข่าวสารของกองทุนอย่างถูกต้อง ไม่มีการชี้แจงเรื่องกฎระเบียบในการดำเนินงาน ทำให้ชาวบ้านไม่เข้าใจระเบียบและวิธีการที่เปลี่ยนแปลงไปแล้ว เช่น รายละเอียดงบประมาณ

ในการดำเนินงาน ก่อให้เกิดความขัดแย้งในการบริการจัดการกองทุนฯ มากขึ้น ส่งผลให้ชาวบ้านเกิดความ รู้สึกไม่มั่นใจต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุน จึงเป็นที่มาของการเรียกร้องให้ให้มีการฝึกอบรม พัฒนาศักยภาพกับคณะกรรมการเพื่อชี้แจงสร้างความเข้าใจกับชุมชนให้มากขึ้น

(3) ผลการดำเนินงานต่าง ๆ ไม่มีประสิทธิภาพ ดังที่ชาวบ้านมีคำเปรียบเปรยว่า “ซื้อท่อข้าง หางท่อแมว” หมายถึง การเขียนโครงการแล้วได้รับของที่ไม่เหมาะสมสอดคล้องกับโครงการ (ได้ของไม่มี ประสิทธิภาพ) นอกจากนี้โครงการต่าง ๆ ที่เสนอเข้ามายังให้ความสำคัญกับโครงการระยะสั้น เช่น การก่อสร้างและติดตั้งสาธารณูปโภคในชุมชนซึ่งผิดวัตถุประสงค์ของการใช้งบประมาณของกองทุน อีกทั้งโครงการที่เสนอเข้ามาเป็นโครงการขนาดเล็ก ที่เกิดจากการแบ่งตามสัดส่วนขนาดพื้นที่ ก่อให้เกิด การบริหารงบประมาณอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้จึงก่อให้เกิดการพัฒนาที่กระจุกกระจายไม่ได้ เชื่อมร้อยกัน เกิดโครงการซ้ำซ้อน ทั้งยังขาดกลไกในการติดตามผลโครงการอีกด้วย

ส่วนที่ 2 แนวทางการส่งเสริมและสร้างพลังชุมชนเพื่อการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรง ไฟฟ้าน้ำพอง

1. แนวทางการส่งเสริมและสร้างพลังชุมชนเพื่อการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้า น้ำพองในระดับองค์กร

แนวทางการส่งเสริมและสร้างพลังชุมชนเพื่อการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาไฟฟ้า อำเภอ น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า โดยการใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนา และฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าให้เข้มแข็ง ยั่งยืน เพื่อการพัฒนาชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้เติบโตควบคู่ไปกับเศรษฐกิจของท้องถิ่นนั้น สามารถดำเนินการได้ดังนี้

1.1 ปรับรูปแบบกระบวนการขับเคลื่อนงาน

การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการบริหารกองทุนพัฒนาไฟฟ้า โดยใช้แนวทางการส่งเสริมและสร้าง พลังชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาและฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่นของตนเองให้เข้มแข็ง และยั่งยืน โครงการต่าง ๆ ควรมีลักษณะดังนี้

1) สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนทำงานร่วมกับคณะบุคคล โดยผู้นำชุมชนซึ่งเป็น ตัวแทนของชุมชนเข้าไปเป็นกรรมการในกองทุนพัฒนาไฟฟ้า จำเป็นต้องเป็นคนกลุ่มแรก ๆ ที่ต้องได้รับ การพัฒนาศักยภาพ

2) สนับสนุนการให้ความรู้ กระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายคิดเอง ทำเอง เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับ ชุมชน สร้างความเชื่อมั่นว่าชุมชนเองสามารถดำเนินงานต่าง ๆ ได้

3) คำนึงถึงความยั่งยืน โดยพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน สิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป โดยมีแผน งานการดำเนินงานที่ต่อเนื่องชัดเจน บูรณาการร่วมกับการขับเคลื่อนแผนงานชุมชนในระดับพื้นที่

1.2 ส่งเสริมการบริหารจัดการกองทุนไฟฟ้าให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า

การบริหารจัดการกองทุนฯ ควรเป็นการดำเนินกิจกรรมภายในและภายนอกองค์กรที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคม ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ซึ่งในกรณีของกองทุนโรงไฟฟ้า อำเภอน้ำพองสามารถปรับแนวคิดเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้ดังนี้

1) ภาควิชาชนกับภาคโรงไฟฟ้า คือ “คนบ้านเดียวกัน” ชุมชนกับโรงไฟฟ้าจึงเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดและเติบโตไปพร้อม ๆ กัน

2) กระบวนการทำงานเน้นการใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ชุมชนเป็นแกนหลัก บุคลากรของไฟฟ้าเป็นพี่เลี้ยง เป็นผู้เอื้ออำนวย โดยใช้กระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง

3) กระบวนการทำงานต้องใช้การวางแผนงาน และการสนับสนุนงบประมาณ เป็นเครื่องมือสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อันจะนำไปสู่การปรับทัศนคติในการอยู่ร่วมกันของชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าและโรงไฟฟ้าอย่างยั่งยืน

2. แนวทางการส่งเสริมและสร้างพลังชุมชนเพื่อการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้า น้ำพองในระดับระดับบุคคลและชุมชน

2.1 การเสริมสร้างพลังชุมชนระดับบุคคล โดยจะต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้และทักษะดังต่อไปนี้

1) มีทักษะการเป็นผู้รู้ โดยมีความกล้าคิด กล้าแสดงออก และกล้าลงมือทำในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีความขยัน อดทน และซื่อสัตย์ต่อส่วนรวม มีความเข้าใจ ยอมรับความแตกต่าง เคารพในความคิดผู้อื่น และพร้อมที่เรียนรู้หรือพัฒนาตนเอง รวมถึงมีจิตสำนึกต่อการเอื้อเพื่อเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

2) สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมต่อชุมชน โดยมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการระดมความคิดเห็น การวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติตามแผนงาน การติดตามประเมินผล และการรับผิดชอบต่อชุมชนส่วนรวม สามารถร่วมทำงานกับผู้อื่นได้ท่ามกลางความหลากหลายทางความคิด ตลอดจนความหลากหลายทางวัฒนธรรมและประเพณี

2.2 การเสริมสร้างพลังชุมชนระดับชุมชน ในระดับชุมชนต้องมีแนวทางในการหนุนเสริมเพื่อสร้างพลังชุมชน โดยต้องดำเนินการให้ชุมชนได้แสดงออกถึงศักยภาพของชุมชน การใช้ทุนทางสังคมเพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างพลังชุมชนดังนี้

1) จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ที่รวบรวมและจัดแสดงข้อมูลของชุมชน ข้อมูลกลุ่มองค์กรชุมชน แผนชุมชน องค์ความรู้ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น แผนโครงการจากการสนับสนุนของหน่วยงานต่าง ๆ และแนวทางการแก้ปัญหาและการเสริมสร้างพลังชุมชน อีกทั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชนยังเป็นศูนย์กลางที่คนในชุมชนเข้ามาพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ตลอดจนเป็นสถานที่เชื่อมโยงการทำงานระหว่างกลุ่ม องค์กรชุมชน และภาคีการพัฒนาทั้งภาครัฐและเอกชน

ในการพัฒนาชุมชนร่วมกัน รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ของความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) ขององค์กรต่าง ๆ

2) กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชน โดยเริ่มจากการเสริมสร้างพลังอำนาจในระดับบุคคล ต่อการรับรู้ศักยภาพของคนชุมชนด้วยการจัดประชุมหรือประชุมในชุมชน ให้เกิดการรับรู้สาเหตุของปัญหาเพื่อให้สมาชิกกลุ่มเป็นผู้ขับเคลื่อนกิจกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมของคนในชุมชนจะทำให้เกิดความเชื่อต่อศักยภาพตนเองจนสามารถกำหนดบทบาทหน้าที่ ตลอดจนมีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับการจัดสรรทรัพยากร นำไปสู่การมีภาวะเป็นผู้นำที่กล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าลงมือทำ ซึ่งทำให้เกิดผลดีกับชาวบ้าน และนำมาบริหารจัดการช่วยกัน ส่งผลต่อการสร้างความยั่งยืนของชุมชนได้อย่างแท้จริง

2.3 กำหนดเป้าหมายร่วมกัน (Goal) เพื่อให้โรงไฟฟ้าและชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม เสริมสร้างพลังอำนาจให้ชุมชนในการบริหารจัดการ โครงการตามเจตนารมณ์ของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ให้เกิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ชุมชนท้องถิ่นให้เติบโตอย่างยั่งยืน

2.4 กำหนดกลยุทธ์ (Strategy)

1) กลยุทธ์ที่ 1 กลยุทธ์การจัดตั้งอาสาสมัครชุมชนดำเนินงานกองทุนพัฒนาไฟฟ้าระดับหมู่บ้าน

2) กลยุทธ์ที่ 2 กลยุทธ์การสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Community Learning Center) เพื่อพัฒนาให้เป็นพื้นที่ตัวอย่างการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Social Lab) ใช้เป็นพื้นที่สาธารณะ (Public space) เพื่อสร้างการแลกเปลี่ยนรู้ พื้นที่ของข้อมูลข่าวสาร พื้นที่ขององค์ความรู้ชุมชน และพื้นที่ของการเผยแพร่ขยายผลแนวความคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนไปสู่ชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าให้ครอบคลุมทุกชุมชน

3) กลยุทธ์ที่ 3 กลยุทธ์การสร้างศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจชุมชน (Community Economy Center) เพื่อสร้างพื้นที่ต้นแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจท้องถิ่นที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการจัดตั้งกองทุน มีรูปธรรมการสร้างโอกาส สร้างงาน สร้างอาชีพ และเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชนด้วยศักยภาพของชุมชนเอง

4) กลยุทธ์ที่ 4 กลยุทธ์การสร้างระบบธรรมาภิบาล (Good Governance) เพื่อพัฒนาเครื่องมือตรวจสอบระบบธรรมาภิบาลภายในกองทุนพัฒนาไฟฟ้า และให้ผู้นำชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้านำไปดำเนินการตรวจสอบด้วยตนเอง

5) กลยุทธ์ที่ 5 กลยุทธ์การจัดการความรู้ (Knowledge sharing) เพื่อพัฒนาฐานข้อมูล

6) กลยุทธ์ที่ 6 กลยุทธ์การติดตามแบบเสริมพลัง (Coaching Metering)

7) กลยุทธ์ที่ 7 กลยุทธ์การสื่อสารและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ (Public Relation) เพื่อใช้

ช่องทางสื่อสารในการเชื่อมประสานกับผู้นำชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง พัฒนาศักยภาพการสื่อสารผ่าน Social Media เช่น Line และ Facebook เป็นต้น

3. แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า น้ำพอง

แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วม เป็นหัวใจสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ตามเจตนารมณ์ของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ที่มุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาและฟื้นฟูชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า ซึ่งขั้นตอนกระบวนการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมได้ดังนี้

1) มีส่วนร่วมในการคิด คือ การใช้กระบวนการจัดการระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างกว้างขวาง เพื่อให้การออกแบบดำเนินงานกองทุนพัฒนาไฟฟ้าตามกรอบกฎหมาย ได้รับการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียอย่างแท้จริง และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

2) มีส่วนร่วมในการวางแผน คือ การใช้กระบวนการจัดการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันเก็บข้อมูลชุมชน ประมวลผลข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เครื่องมือตามหลักวิชาการ รวมทั้งการนำข้อมูลที่ได้ไปใช้สำหรับการวางแผนพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน จนได้แผนงานโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

3) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือ การใช้กระบวนการจัดการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันตัดสินใจ ดำเนินการพัฒนาและฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่น โดยใช้ข้อมูลพิจารณาตัดสินใจร่วมกันอย่างมีเหตุผล ไม่รวบรัดโดยผู้นำเพียงไม่กี่คน

4) มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน คือ การนำแผนงาน โครงการพัฒนาและฟื้นฟูชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า ไปสู่การปฏิบัติโดยยึดหลักชุมชนเป็นศูนย์กลาง คนภายนอกเป็นผู้เอื้ออำนวย ให้ความรู้ แต่ให้ชุมชนดำเนินการกันเอง

5) มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล คือ การออกแบบการติดตามเสริมพลังการดำเนินงานกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ในลักษณะการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) และรูปแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสม โดยสรุปเป็นบทเรียน ประสพการณ์ องค์กรความรู้การพัฒนาอย่างยั่งยืน

6) มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบประเด็นปัญหาต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงประชาชนและชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าด้วย

จะเห็นว่าการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จึงไม่ได้หมายถึงการเข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ ตามที่หน่วยงานกำหนดไว้ก่อนแล้ว วิธีการเช่นนั้นประชาชนจะเป็นเพียงผู้เข้าร่วมรับฟังข้อราชการเท่านั้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถสรุปผลได้ว่า ปัญหาเกิดจากกลไกในการดำเนินงานของกองทุนที่ไม่มีประสิทธิภาพ ทั้งในส่วนของโครงสร้างการบริหารกองทุน กลไกคณะกรรมการทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคประชาชน วิธีการบริหารจัดการกองทุนของโรงไฟฟ้าไฟฟ้าฟอง รวมถึงบุคลากรของโรงไฟฟ้าไฟฟ้าฟองและชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าไฟฟ้าฟอง กิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ มีความซ้ำซ้อนทั้งส่วนของภาครัฐและเอกชน ในกลุ่มเป้าหมายเดียวกัน เกิดกิจกรรมที่จัดขึ้นบ่อยครั้ง ส่งผลให้เป็นภาระของชาวบ้านมากเกินไป ความจำเป็น ประชาชนไม่ได้ร่วมเรียนรู้แต่เป็นเพียงผู้รับ สอดคล้องกับที่ ณรงค์ ไตรกิจวัฒน์กุล (2554) กล่าวว่ากิจกรรมต่าง ๆ เป็นเพียงกิจกรรมที่ผู้นำชุมชนเท่านั้นจะมีส่วนร่วม ประชาชนทั่วไปไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย เช่นเดียวกับ สุธน จิตรมัน และ พิสมัย จารุจิตติพันธ์ (2561) ได้นำเสนอว่าโครงการที่เสนอผ่านการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาไฟฟ้าเพื่อพัฒนาชุมชนมีความซ้ำซ้อนกัน หรือไม่ก่อให้เกิดการใช้เงินอย่างมีประสิทธิภาพ หรือเบี่ยงเบนไปจากวัตถุประสงค์ตามกฎหมาย เป็นต้น

จากผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมและสร้างพลังชุมชนเพื่อการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาไฟฟ้าไฟฟ้าฟอง สรุปได้ว่า ในระดับองค์กร ควรมีการปรับปรุงแบบการบริหารงานความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ได้แก่ การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมกับคณะบุคคลที่เป็นตัวแทนของชุมชนเข้าไปเป็นกรรมการในกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ควรได้รับการพัฒนาศักยภาพ ดังที่ พิณวลี อังศุพันธุ์ (2551) เสนอว่าการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น ผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญคือคนในชุมชน โดยต้องมีผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถเพื่อดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการสนับสนุนการให้ความรู้และกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายได้ลงมือทำเอง เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับชุมชน กระบวนการนี้เปรียบเสมือนการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญและเป็นการเสริมพลังชุมชนได้อย่างดี

สอดคล้องกับที่ กิ่งแก้ว สุวรรณศิริ นพพร จันทรนาชู และนรินทร์ สังข์รักษา (2549) เสนอว่ารูปแบบการสร้างเสริมพลังอำนาจชุมชนสามารถจำแนกได้ 6 กิจกรรม ประกอบด้วย (1) ความตระหนักถึงความสำคัญของแผนชุมชน (2) การสรรหาบุคคลมาร่วมทีม (3) การสร้างความตั้งใจมุ่งมั่นในการจัด (4) การจัดตั้งทีม (5) การพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงาน และ (6) การส่งเสริมความภาคภูมิใจแก่ชุมชน ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะสามารถนำมาสู่พลังความเชื่อมั่นของคนในชุมชนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนได้ นอกจากนี้การทำงานที่คำนึงถึงความยั่งยืน โดยพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป และมีแผนงานการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง ดังเช่นที่ วรวิทย์ ไชยศรี และ บุญสม เกษะประดิษฐ์ (2560) วิเคราะห์ว่าในการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทนั้น บริษัทจะคำนึงถึงกำไรและยังต้องสร้างผลกำไรเพื่อตอบแทนผู้ถือหุ้น ขณะเดียวกันบริษัทจะต้องไม่เป็นภาระของสังคมและไม่สร้างความเสียหายให้แก่ผู้มีส่วนได้เสีย

ควรมีการส่งเสริมการบริหารจัดการกองทุนไฟฟ้าให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนที่เป็นที่ตั้งของโรงไฟฟ้า ซึ่งประชาชนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากโครงการก่อสร้าง ดังนั้นการบริหารจัดการกองทุนฯ ควรเป็นการดำเนินกิจกรรมภายในและภายนอกองค์กรที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคม ทั้งในระดับใกล้และไกลด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรหรือทรัพยากรจากภายนอกองค์กร ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข (พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์, 2549) ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกองทุนพัฒนาไฟฟ้า

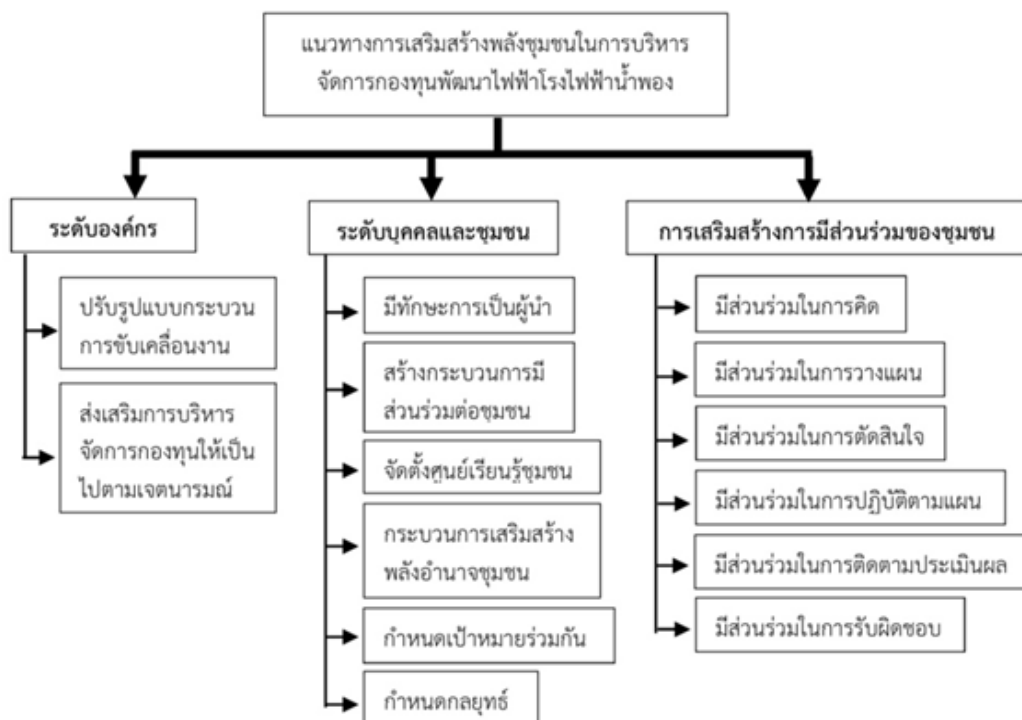
ในระดับบุคคลและชุมชน ควรมีการเสริมสร้างพลังชุมชนทั้งในระดับบุคคลและชุมชน ได้แก่ ทักษะการเป็นผู้นำ การสร้างศูนย์เรียนรู้ต้นแบบ มีการกำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมและสร้างพลังชุมชน นอกจากนี้แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการทุกขั้นตอน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในชุมชนอื่น ๆ รอบโรงไฟฟ้าเพื่อเป็นการขยายผลการศึกษา ให้ครอบคลุมขอบเขตของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความรู้และความเข้าใจ และความพึงพอใจ ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการดำเนินงานกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ในลักษณะก่อนและหลังการเข้าร่วมวิจัย เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนในการตัดสินใจหรือวิจารณ์ผลในเชิงประจักษ์ยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาแนวทางการเสริมสร้างพลังชุมชนในการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าน้ำพอง ชี้ให้เห็นว่า การแก้ไขปัญหาต้องเกิดจากการกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ภายใต้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

เอกสารอ้างอิง

- การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. (2553). รายงานประจำปี 2553. นนทบุรี: การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย.
- กิ่งแก้ว สุวรรณศิริ, นพพร จันทรนำชู และนรินทร์ สังข์รักษา. (2559). รูปแบบการสร้างเสริมพลังอำนาจชุมชน เพื่อการจัดทำแผนชุมชน. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 9(2), 1787-1801.
- ณรงค์ ไตรกิจวัฒน์กุล. (2554). แนวทางเพื่อพัฒนาการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- พิณวลี อังสุพันธุ์. (2551). การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พิพัฒน์ ยอดพฤติการ. (2549). การพัฒนาซีเอสอาร์ในกระบวนการธุรกิจ. ประชาคมวิจัย, 11(66), 16-19.
ระเบียบคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานว่าด้วยกองทุนพัฒนาไฟฟ้า พ.ศ. 2553. (2553, 20 ธันวาคม).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 127 ตอนพิเศษ 146 ง. หน้า 1-7.

วรวิทย์ ไชยศรี และบุญสม เกษะประดิษฐ์. (2560). ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจกับการพัฒนา
ที่ยั่งยืน: กรณีศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคม 6 บริษัท. *Panyapiwat Journal*, 9(3), 140-152.

สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน. (2554). การใช้ไฟฟ้าและการผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่
1. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน.

สุธน จิตรมั่น และพิสมัย จารุจิตติพันธ์. (2561). แนวทางการบริหารกองทุนพัฒนาไฟฟ้าเพื่อพัฒนาชุมชน.

วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร., 6(3), 1130-1142.